

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

Št. 23.

V Trstu 6. novembra 1897.

Letnik I.

Meseca novembra se obhaja god teh le slovanskih svetnikov: 1. Ljubomil, Cvenija, 6. Ratislav, 7. Bogdan, 8. Kažimir, 11. Braslav, 13. Gorislav, 14. Borislav, 19. Jelisava, Gradislav, 21. Grimislava, 23. Draguš.

Slovenke, dajte svojim otrokom slovanska krstna imena!

Med grobovi . . .

Med grobovi stopam tiha —,
Tu in tam napisi zlati,
In na dragih spomenikih
Angelji stoje krilati.

Lučic sto in sto vzplamteva,
Vonj cvetic se svežih širi,
Na ovenčane grobove
Pa tečejo solzni viri. —

Dalje spem . . . postanem zopet,
Zrem gomilo osamelo,
Ki brez cvetja je in lučic
Le pokrita z rušo velo.

Revež tu gotovo spava,
Borno bitje — brez pomena —
Grob njegov zato brez cvetja
In brez lučic je plamena.

Roki sklenem jaz — in molim —
Vetra dih skrivnostno veje:
Tukaj so pozemske sreče
In pozemske bede — meje!

Kristina.

Prva sreča

Slike po naravi — Ruski spisala M. Krestovska, po izvorniku po slov. Adolf Pahár.

(Dalje).

IX.

Liza je bila močna, lepo vzrastla deva, sè svežim, velikim, zagorelim obrazom in visokimi, zdravimi prsi. Imela je kakor Zina vsega skupaj 18 let, a na videz jih je imela 20 in Zina je bila poleg nje docela deklica. Poteze njenega lica so bile krepke, celó nekoliko debele, posebno v primeri z Aljošinimi, katere so bile po neki čudni igri narode zelo tanke in skoro žensko nežne.

Liza nikakor ni bila lepa, a imela je prekrasne temnorujave lase, gladko začesane v eno samo gosto, dolgo kito, ter nevelike, no umapolne in nenavadno jasne, rujave oči. A glavno — vsa njena postava, ne tanka in izbrana, kakor Zinina a močna in krepka, dihala je neko svežo, zdravo silo, da jo je bilo kar veselje gledati.

— Nu, lej, gotova! — dejala je Liza, ko se je Zina umila. Za trenutje so se srečale njune oči, zopet sta zarudéli in se nasmehnili druga drugi, kar je Liza potegnila k sebi Zino ter jo krepko poljubila. Zina se je še silneje razgrela in začutila, da je z vsem srcem pripravljena ljubiti to mirno, silno devo, pri kateri ji je bilo nekako posebno prijetno, ter jo je goreče objela in tudi krepko poljubila.

— Veste, — dejala je Liza z neko vprašalno nežnostjo gledaje Zini v lice, — veste, bodiva povsem kot sestri! Takoj sem vas jela ljubiti! Seveda, ko bi ne bili žena Aljoše, tedaj bi vas nemara ne ljubila takó hitro, a vse eno bi mi vi tudi tedaj zeló ugajali . . . Tako ste dobri, nežni . . .

— Tudi jaz, tudi jaz tako! — je radostno vzkliknila Zina. — Mislite si, ko sem vas zagledala, takoj sem si rekla: Kako je krasna, in takoj sem čutila, da vas ljubim.

In zopet sta se obe zasmejala in se krepko poljubili.

— A od kraja sem se vas strašno bala! — rekla je Liza smeje. — Ko je nam Aljoša pisal, da se ženi, smo se vsi začudili. Vedno je prej govoril, da se nikdar ne oženi in nakrat, še univerze ni utegnil končati, je že gotov z ženitvijo. A ko je pisal, da bosta tukaj živela, tedaj sem se res zbala! Moj Bog, sem mislila, kaka je ona, nemara kaka važna, tanka, petrograjska gospodičina, a mi živimo tu tako prosto, brez posebnih zabav; morda ji ne bode ugajalo, jela bode vse po svojem prenařejati ter nastanejo še prepiri in neprijetnosti! A mi, veste, zmiraj v miru živimo tukaj in nakrat prepir! Nu, ko sem vas videla, mi je takoj odleglo od srca: povsem ni strašna, mislila sem, ni važna in izborna se bomo imeli! In tudi Aljoša je tako srečen, tako radosten, da mora biti človek že zaradi njega vesel.

— Ah, kako je to čudno! Strašno čudno! — deje Zina, radostno gledaje Lizo. — Nu, mislite si, da sem jaz do pičice isto ugibala! In tudi, ko sem vas zagledala, nehala sem se bati. No, res je to smešno in čudno: vi ste se mene bali, a jaz vas; glejte, nikdar si nisem mislila, da se me more kdo bati.

— Veste kaj, — je segla z resnim izrazom Liza vmes, — veste, saj sva zdaj kot sestri, tikajva se!

— Ah, odlično, odlično, dajte! — je vzkliknila Zina in od zadovoljnosti celó zaploskala z rokama, kateri sta bili pred silnimi, zagorelimi rokami Lize videti skoraj otroški.

— Veste . . . veš . . . — nadaljevala je, — zdi se mi, da vas vse že davno poznam! Vas . . . tebe, teto Lizo, Aleksjeja Markovića in tudi Matreno vašo! Kakor bi ne bila še-le včeraj prišla, a davno, davno prej, kakor bi živela skoraj vse življenje tukaj! Ah, kako je vse to lepo! Zdaj sem še veseleja, da sem vzela Aljošo!

In radostno sta se nasmejali obe, prijeli druga drugo za roko, zasukali se po sobi, takó bistro, da se je mala izba z vsemi svojimi rudečimi cvetkami po obójih in opravi zavrtela pred njunimi očmi, a muslinovi našivi obleke so se razkošno napihili in zafrléli.

— In potem še nekaj! — je rekla Zina, obstala in se zresnila. — Jaz hočem, da bi me ti naučila delati! Vem, da ti mnogo, jako mnogo delaš. Meni je Aljoša vedno pravil . . .

— Kako je moje delo? — vprašala je mirno Liza. — Lej, razen tega, da kmete lečim (zdravim) . . . To res zelo ljubim in se mnogo pečam s tem . . . In potem še vrt in ógrada . . . To s teto opravljava . . . Tudi izučenega vrtnarja nimamo, zató ker teta sama prekrasno razume to stroko . . .

— Nu, tu vidiš, koliko ti znaš in delaš! — je zamišljeno, skoraj žalostno rekla Zina. — A jaz ničesa ne znam, ničesa ne umém, razen na kanvi (kanevas) šivati in čipke vezti! A jaz bodem tvoja marljiva in poslušna učenka . . . Hočem se naučiti vse, kar delaš ti ter živeti povsem, pevsem tako, kakor živiš ti!

— O! — je dejala Liza tudi resno, -- to ni težavno, tudi delati zaradi tega ni treba kaj posebnega!

To pride vse samo po sebi! Nu, zdaj pa teciva hitro, gotovo naju že čakajo!

— Da, da, letiva in povejva jim, da se že tikava! -- je radostno vzkliknila Zina in prijevši se za roko, tekli sta sè zarudelima, srečnima licama iz sobe ter dirjali navzdol po stopnicah.

X.

Spodaj sta naleteli na Aljošo, katerega sta skoraj prevrgli. On se je naveličal čakati ter je šel sam za ženoj.

— Nu, vendar konečno! — je vzkliknil, ugledavši ju. — Mislili smo, da prideta še-le jutri.

— Ah, Aljoša! — zakričali sta radostno obe, — midve se tikava, tikava!

— To je naglo! Celó prenaglo! -- dejal je Aljoša ter zadovoljno gledal sijajoča obraza žene in sestre.

V dušo ga je veselilo njuno prijateljstvo, no hkrati pa se ni mogel zdržati, da bi ju ne podražil zaradi tega, ker sta tako hitro „v ognju“.

— A zakaj si tako odšel, da te nisem slišala? — vprašala je Zina, delaje nezadovoljen obraz, no takoj se je zasmejala in poljubila svojega nenaglednega Aljošo, katerega ni videla vse jutro.

— Zdaj vidiš. — ji je rekel on, — saj sem ti prej pravil, da je moj Lizek krasen fant.

— Ah, neumnosti! — vzkliknila je Liza in rudela.

— Izmisli si je, da me mora za fanta imeti! Kakor bi bila jaz mali deček!

In vsi trije so hiteli se smehom in govorom v obednico.

Obednica je bila vsa zalita sè solncem, skozi odprta okna se je glasilo čivkanje ptic, v zraku je bila okusna vonjava od peciva, ki je ležalo na mizi.

— Dolgo, hčerka, dolgo! — klicala jim je nasproti teta Liza. — Že v drugo pošiljam samovar na pogrevanje.

— Pozdravite ju, oni se že tikata! — vzkliknil je zmagonosno Aljoša.

— Da, posestrili sva se, posestrili! — zakričali sta zopet v eden glas in od njunih zvonkih glasov in veselih, rožnatih obrazov je poštaló v sobi nekako še svetleje.

Aleksjej Markovič, v kapi in obleki iz sirove svile, je sedel pri oknu z novinami v rokah in pil čaj iz ogromne, s cvetkami in pticami orisane čaše.

— Nu, ako sta zaradi tega zaostali, — rekel je, — tedaj naj bo za prvokrat in ne bodem vaju káral! A že sem mislil: kakov red je to! Deseta ura je že, a še čaja nista pili!

Delal se je, kakor bi bil nezadovoljen in godrnjav, a ves njegov dobrodušni obraz je kazal tako notranje zadovoljstvo in srečo, da je Zina kar instinktivno čutila, koliko globoke, nežne ljubezni je v njegovem srcu do nju, ne samo do Aljoše, njega ljubljenega sina, ampak tudi do nje, Zine, katera mu je bila še pred enim letom tuja, neznana devotka, o bitju, katere on niti mislil ni in katera mu je postala zdaj skoraj tako blizka in draga, kakor lastni otrok. In v navalu nežnosti, od jutra sem

jo napolnjujoče, se je goreče odzvala tej ljubezni, katero je videla v njegovih očeh ter, planivša k Aleksjeju Markoviču, ga krepko objela.

— Ah, hčerka . . . hčerka, — je s tresočim glasom in tesno jo stiskaje k sebi rekel Alekszej Markovič. — Glej . . . glej, kako veliko hčerko mi je Bog nakrat poslal, — je dejal in nenadoma zaplakal.

No, takoj, sramujé se svoje slabosti, katera se mu je zdela stárčeska, se je premagal in zasmeljal, gledaje vse sè zmedenim pogledom.

A obrazi vseh so bili razburjeni skoro tako kakor njegov in nikdo se ni smejal pri vidu njegovih solz, kakor se je bal.

— Nu, hčerka, ljubi nas vse, — je rekel tedaj, osmelujé se in jo poljubovaje, — ljubi, a mi tebe že ljubimo! Samo nekaj še: sedaj si naša, tako da se moraš tudi z mano in teto-starko tudi *tikati*! Slišiš?!

— Slišim! — dejala je Zina radostno in bilo ji je tako prijetno, da bi bila najraje ves svet tikala.

No praktična teta Liza je segla vmes.

— A dajte vendar, da jo raje s čajem napojim, — je rekla, — če ne, ona pri naših poljubih ostane še gladna za prvi dan.

In podala ji je čaško čaja z gosto smetano in toplim pecivom, od katerega je tako okusno dišalo po sobi.

Vsi so bili še preveč razburjeni in so za nekaj minut nehoté umolknili ter samo ljubeče gledali drug drugega, posebno Zino, katera je objavila, da nikdar ni videla tako goste smetane in okusnega peciva.

-- Naša teta Liza zna to! — rekel je s ponosom Aljoša. — Ona celó navadne kotlete zna tako pripraviti, da vse prste obližeš!

Alekszej Markovič je hodil z bodrim, veselim obrazom po sobi in, gredé mimo sina in Zine, je vsakokrat zadovoljno pogledal na nju in lice njegovo je bilo tedaj še zadovoljnejše in blažje.

Vsi so čutili, da ljubeča se rodovina ne razpade po prihodu novega člana, kakor se to pogosto dogaja, a da se še tesneje združi. Najsrečnejši pa je bil Aljoša, kateri je čuvstvoval, kako je ugodil vsem z izborom svoje mlade tovarišice in zato jo je sam še silneje ljubil.

— Nu, pij, pij, ženka, rekel je, priganjaje jo, — pij, potem pa na ogled našega doma. Kar misliti si ne morem, da bi moja lastna žena v našem rodnem gnezdu távala kakor v lesu.

— Gotova sem! — js vzkliknila Zina, naglo pijoča svoj čaj; sama je že komaj čakala tega zanimivega ogleda.

A teta Liza je ni pustila tako hitro.

— Nič, nič je ne moti! — rekla je Aljoši. — Sam si prosil, da jo moram lepo rediti, a zdaj ji še čaja ne dá izpiti v miru! Hvala Bogu, saj ne gorí, še utegneta! Jej, hčerka, jej lepo; tu izpij drugo čaško, potem pa begajta, koder hočeta!

Vsi so se nasmejali, no teta Liza je ostala pri svoji zahtevi in prisilila Zino izpiti še eno čaško in po-

jesti še nekaj peciva in še le potem se je zadovoljila, rekoč, za prvokrat naj bo dosti.

— Nu, idita, zdaj idita! — dejal je Alekszej Markovič, smeje se sinovi nestrpnosti. — Odpusti ju že, tetka! Tudi záme je čas, da grem na polje!

— Zdaj smeta! — odločila je tudi teta Liza, in Zina jo je še enkrat okretno poljubila, shitéla za možem, prijemši ga za roko, na vrt.

(Zvršetek pride.)

Meni se zdi . . .

T. B.

Svetal in ljubeznjiv in milopazen,
Tvoj pogled bil je záme — zdaj je prazen,
Ljubezni prazen, oster in teman,
Da skoro me obhaja v njem bojazen:
Zakaj ti omrzelo je srcé?
Brez tožbe rad prebódem vsako kazen,
Če prosto iz srcá mi izpoveš,
Kaj vrglo naji je in kdaj narazen.
Kakó sladko sem menil se s teboj!
Ves dan, vsak hip ti bil je záme lazen.
A zdaj —? O meni vse takó se zdi,
Da bil sem morda jaz preveč — pri'azen . . .

Anton Medved.

O psihologiji Lavre Marholmove.

Po nemškem poslovenila *Marica II.*

S pomilovalnim nasmehom čital sem knjigo „Lavre Marholm: Psihologija žene“ (Psychologie der Frau, Berlin, Carl Dunker). Ali naj zatrobim v trobento in pozovem na literarni boj proti njej ženstvo, ki je vrlo in blago v svojem duševnem življenji? Ne da se mi! Bojevita srca naj se razvnamajo, priznavam, da imajo pravico, a meni vsiljujejo se druge misli in ker ni v mojej moči, da bi pomagal Lavri, vpra'am se: Kako se je mogla ta žena tako bridko zmotiti? Ali se vendar naj dvignem in jo kamnjam? Odveč, kajti ta večša ugasnila bo tudi brez mojega kamena. Tudi svariti nočem pred njo, kajti kedor tiči v mrežah njenih umetnostij, ni mu pomagati, pač pa svetovati: najbolje mu je, da si takoj obesi kamen za vrat in skoči . . . v močvirje. Po semnjih kažejo se mršave, pobarvane postave — potujoči umetniki — s poslednjimi močmi v svojih umetnih poskokih — kedo se jim more smejati, kedo se razljutiti? Sočutje vzbudi se v človeku in pomilovanje. I meni se smili — Lavra Marholmova.

Ne samo pokrajna, ves svet je „un état d'âme.“ V svojih tisočeri, zamotanih, navidezno si nasprotujočih utisih: slika ti vedno in vedno spet lastno tvojo dušo. Ti samo projiciraš svojo dušo v druge in pogledaš ljudi za take, kakoršen si sam. Ako hočeš človeka spoznati,

posreči se ti to najbolj, ako ga sodiš po njegovem mnenju o svojem bližnjem A Lavra Marholm —? V svojej knjigi je narisala tri generacije ženskih, kakor jih vidi: čudni, topogledi, zagrizeni, trpeči, hrepeneči obrazi, to je prva generacija; ovenele, vtrujene, ki vlečejo svoj zakonski jarem za seboj, matere velih otrok in žene trebušatih soprogov, nekatere gibčne kot kušcarji, vedno nekaj iskaje in vohaje — to je druga generacija; bledih in rdečih čarov z vabilnimi, plahimi oči, polovičarsko znanje v pogledu, z izrazom prevare na obrazu, onemogle hčere nezadovoljnih starišev, fini, votli obrazi ali pa od ribjega olja napihnjena lica — to je tretja generacija. In to je vse, kar Lavra vidi. To je njeno ženstvo. Kakor krtova sodba o vrtu — kaj more ubogi revež zato, da ne more videti krasnih rož in tisoč čarov, katere občudujejo drugi! Komentara ni treba, vsak lajik zapazi slepoto Lavrino. Smili se vam naj uboga slepa!

In po svetu, katerega je videla (ni videla, prav za prav!) na ta način, je posnela jedno svojo misel. Ženo poklanja izključno spolnemu življenju in jej navržje končno še trohico vere, mené: „Denn im letzten und tiefsten Grunde wird und kann sich das Weib nur für geschlechtliche und religiöse Dinge wirklich erwärmen, d. h. für den Inhalt und Endpunkt seines Lebens.“ Ta misel je ravno tako pravilna, kakor je pravilna podoba sveta, katero si je vstvarila. In s to mislijo igračka se v vseh svojih knjigah. „Lavra pri glasovirju“; — pa fej! nesrečneži naj se ne zasmehujejo. Ta njen nazor jej je to, kar je jedina, mršava molzna krava ubogej vdovi. Ali je treba opomniti, da je krava suha in da njeno mleko smrdi? Bog jej jo blagoslovi, dokler jo živi!

Pravo zrno pokaže se nehote vsakemu očesu, ki noče biti slepo. Seveda so ženske na svetu, ki žive le za spolno življenje, prav tako, kakor se srečavajo pod solncem taki možki. Kedor pa se drzne take posamezne slučaje raztegniti na splošno življenje in jih proglasiti naravnim postavam, dobro bi bilo, da bi ga srečala pamet. Le pritlikov duh zamore ves prostorni svet meriti po jednem kopitu. Le slepec stavi jedno barvo za vse druge. Čim lažje najde kedo pravilo za prikazni, ki se javljajo v življenju — pravila so vsa jednako zahotana — tem manj je nadarjen. Le ljudem omenjenega duha prišlo bi v misel, vloviti solčno svetlobo v vrečo in jo nesti domov, kakor je storila Lavra.

Smili se mi Lavrina revna, slepa oseba, pa tudi z njo kakor pisateljico imam sočutje! Oboje je jedno in sodnik bi staknil v uzroku učinek.

Kako se pozna vtrujenost, spehanost tem clownškim poskusom! To je pač gonja za uspehom, ki je vodila pero nesrečne pisateljice. Kakor se ponavlja vedno jedna in ista misel, tako se ponavlja tudi njena obl-ka. Takoj v začetku knjige, vvod — primerjal bi ga skoku skoz obroč v cirkusu — sedi devojka v elegantnej sobi za mizo, v rokah drže ročno delo in roznata luč zasencene svetilke obseva jej lice, kalero se vidi roznato, mlado, cvetoče. Potem pa stopi k oknu v blede razsvetljava in o groza! devojčica je stara devica obupanih črt v obrazu, katere jej je vrtalo „čakanje“.

Ce se sploh more govoriti o „vsebini“ njene knjige, recimo, da jo polnijo tipi modernih žena. Lavra meri ženstvo, vesoljno ženstvo po Detraguée, grande Amoureuse, Cérébrale. Tako tudi krt vidi v roži le rastlino, na katere koreninah se rede črvi. In ta nesrečna ideja, ves, veliki božji svet tlačiti v tri ali štiri tipe. Kakšna strašna priča notranjega duševnega ubožtva!

Tem trem ženskim generacijam je postavila nasproti tri možke tipe in sicer dekadente, bārbare in barbar-dekadente in Lavra skuša zakone teh in onih. In kako jo veseli, ker se morajo ponesrečiti vsi zakoni! Končno pa meni, da je res izcrpila vse možnosti realnega življenja!

Kako hudo je moralo biti Lavri pri pisanji te knjige! V kakšnih mukah se je vila njena duša! Seveda, njena pridga o jedino zveličavnej poltnosti dala jej je snovi le za par stranij. Prisiljena je bila ponavljati vedno in vedno in v tem nasilju je čutila, da jo logika zapušča holj in bolj. Ali, rešitev našla je v člankih o Gabrijeli Reuter in o grofici Schimmelmännin in še v mnogih drugih feljtonih, katere je vtibotapila v žrela praznih stranij. No, s tem pa gotovo ni goljufala sama sebe, kakor tudi onega čitalca ne, ki zapre knjigo, predno jo prečita do konca, kajti kedor je njen prijatelj, ne bo čital sosebno konca njene knjige ne. Za njene misli o reformovanju človeške družbe še ni zrel naš vek.

Kar me poleg Lavrinih slepih nazorov o svetu in poleg njenih nel gičnih sklepov še posebno boli, to je njena nevednost in pa nezmožnost, pridobiti si saj vsakdanje šolske omike. A krivica bi se jej storila z očitanjem, da ne stremi za njo; pa trdo jej gre.

Znano je, da so se začele zloglasne pravde s čarovnicami v 13. veku in da je historično dokazano, da se je prva čarovnica sežgala v Toulouse 1275. l, in da so se čarovnice jele preganjati s vso krutostjo vsled bule „Summis desiderantes“ papeža Inocencija VIII. 1484. l. Pravim, da je to znano, a nesreča tudi ni, če kedo tega ne ve. Strašno znamenje nevednosti pa je, če človek piše ravno o tem, česar ne zna. Lavra Marholm pa trdi, da je čarovnicam napovedal boj protestantizem. In tega ne omenja le mimogrede, ampak govori o tem na dolgo in široko še celo opetovano.

Znano je nadalje, da se zahvaljuje moderna ženska emancipacija na svojem začetku Mary Wollstonecraft, George Sand, Luise Otto-Peters, ve se tudi, da se je bojevalo mnogo ženskih za njo, predno je zagledala luč sveta slovita knjiga „Stuart Mill, Subjection of women“. Mill je sam pripoznal, da mu je vse ideje za njegovo knjigo dala njegova soproga, katero je ljubil, kakor ljubi redkokedaj mož svojo ženo — seveda, vsega tega človeku ni treba znati, a kakor sem že omenil, čemu pisati o predmetih, kateri nam niso znani in obsojati tako samega sebe! Lavra Marholm pa pravi, da sta Mill in Bebel vsilila ženstvu stremljenje za svobodo, katero jim je celo tuje. (Kajti po njenem zahtevajo ženske le, da se jim zadosti v poltnosti!) Proti koncu knjige, pred kojim sem svaril njene prijatelje, pa iznajde Lavra za žene „produktivno“ delo, ne vedé, da mora biti več

ali manj vse delo kot delo produktivno. To pa bi lahko znala i ona.

A vendar bi pogrešali nekaj na popolnosti cele slike, v kojoj nam predstavlja Lavra samo sebe, da bi je ne lepšal antisemitizem, zato je tudi ta zastopan.

Njen slog je mešanica surovostij, bahanja s tujkami in takozvane modernitete, takorekoč prevod konverzacije možkih in ženskih komijev voyageurs v pisan jezik. Da bi bil jaz državni pravdnik v pravdi „Lavra Marholm“, rekel bi, da je ta njena knjiga . . . prostitucija.

A državni pravdnik nisem, usmiljenje kliče me za njenega zagovornika in kot tak sticem za pomilovalnimi okoliščinami, prašuje se: kako pride Lavra Marholm v našem času do uloge, katero igra?

Vsako gibanje, reformacija ali resolucija, nosi vedno v sebi kal reakcije. Znak današnjega časa je to, da udarec mnogo hitreje sledi udarcu in da se dandanes rodi reakcija v istem času z reformacijo. Duh nasprotovanja in ugovarjanja je poostren in vzbujen; kjer jih sto reče: to je rdeče, najde se gotovo jeden več, ki pravi: ne, to je plavo. In ta duh, menim jaz, je šinil v Lavro Marholmovo in z njim veselje, da se odlikuje od drugih, da obrača splošno pozornost nase. Po navadnem potu bi tega ne bila dosegla. In ravno radi tega moral sem naglašati njeno nevednost in piclo nadarjenost; gotovo si ni bila v svesti in se še sedaj ne zaveda, kako daleč sega njena teorija. V evangelij poltnosti se je potopila iz samega veselja do ugovarjanja in sedaj se ne more lociti od pota, kateri jej je odkazal prvi uspeh. Vidi se mi celo, da poltnosti, o katerej propoveduje, niti ne pozna, kajti ne bila bi krčevita, da bi ne bila izrod same glave. Lavra bi se ne udala s celotično jednostranostjo tej jedinej misli, da bi bila v resnici poltna narava. V tem slučaju bi svet videla, ne pa si ga strojila po svojej glavi. Življenje bi uživala z življenjem, ne s peresom, tako pa se izčrpava, tako zelo izčrpava.

Le nekaj je v Lavri karakterističnega za dosti pisateljic našega časa: ta pesimizem, ki je pri njej slep, sili se pri mnogih drugih, da bi bil slep. Ko sem zadnjič pisal o knjigah ženskih avtorjev, narisal sem to črnogledje v živih barvah.

Tužen pojav ta pesimizem, a značilen za prehodno dobo, v katerej se rušijo nazori prejšnjega življenja našega ženstva, katero vabi svoboda za novimi smotri. Da bi bila Lavra Marholm poltna narava, kako bi se tolmačil njen pesimizem? Gotovo bi uživala tudi z „barbarom“ ali pa „barbardekadentom“ najslaj a nebesa. Vidi se mi, da je v duhu preživela žensko gibanje in je pozneje iz samega veselja do ugovarjanja zašla v blato. Mučenica je svoje slabe nadarjenosti. Ne sodimo je prestrogo na podlagi njene nevednosti.

Se celo hvaležni jej bodimo. Spoznali jih bode te po njihovih protivnikih — in gibanje nemškega ženstva naj si v čast šteje protivništvo Lavre Marholm. Tak „ne“ zamore le še bolj oduševiti bojevnice za „svoj“ da! Redkokedaj se je pojavil v leteraturi slučaj, ki je ob-

sodil in proalel samega sebe raz etsko in intelektualno stališče tako različno, kakor Lavra Marholm.

Nemško ženstvo se uči od nje, blagrovati svoje sovražnike. Kaj je Lavrina knjiga?

Glas, ki vpije, da se mora ženska omika vglobiti! Bodočnost nam prinese še gotovo marsikatero „Lavro Marholm“, ki pa bode poleg svojih osebnih intelektualnih napak saj . . . omikava. *)

*) To je v odgovor nekómu, ki mi je pisal v privatnem pismu, ko je jela izhajati „Slovenka“ naj bi Slovenke pisale ala Marholm. Ker mu nisem na tako smešnost niti odgovorila, objavljam sedaj tem rajša članek veljavnega nemškega pisatelja, katerega je poslovenila naša vrla Marica II. Toliko pa za to, da bi Slovenci ne hoteli posnemati vsake nove bedarije, ki se javlja na tujem polji. Op ured.

Materi za god.

Ža god, oj mati mi predraga,
Želim vam blagrov sto in sto,
A nimam novcev, nimam blaga,
Kaj neki za vezilo bo?

Pa čakajte na zimo, mati,
Ko pride svet Miklavž z neba,
Darij vam pol čem svojih dati,
Beseda moja naj velja.

Sedaj vam pa srcé darujem,
Naj bode vedno vaša last,
Živel bo, to obljubujem,
Le vam in narodu na čast.

Marica II.

Misli náte.

Žvrgolijo ptice,
Šapice pihljajo,
Žubori potoček,
Žubori ter ziblje
Mene v sladke sanje . . .
Ni to ptičev pesen,
Ni pihljanje šapic,
Tudi šumni potok
Me ne ziblje v sanje —
Kar me ziblje v sanje
To so misli náte
Krasno dekle moje,
Ki si vse življenje,
Ki si vsa mi radost —
Sreča in nesreča!

Rajko.

Iz Dr. Dežmanovih spisov.

O lepoti in negovanji človeške kože.

(Dalje)

Neka Francozinja je rekla nekda: Ko bi me bil Bog pri ustvarjenju človeka uprašal, bila bi mu rekla, naj vse gube telesa spravi v nogin podplat, ker je to edini kraj, kjer bi jih človek mogel imeti, ne da jih drugi vidi. Uzroki, da nastanejo gube, so razni. Ker je mladost doba rastenja, mora biti koža prožna radi polnečih se telesnih form, a nasprotno v starosti, v dobi padanja, je koža medla in za obseg telesa preširoka in se zato nabira. Nadalje vse, kar mršavi telo in zmanjšuje njegov obseg, vse to dela kožo medlo in jo nabira. Zato nabirajo žalost, skrbi, duševni naporji kožo že mladim ljudem. Poleg tega je še ta nesreča, da se ženskimi koži rajše nabira, nego moškimi, zato, ker je njihova koža nežnejša. Tople kopeli in toplo podnebje delajo kožo medlo in pospešujejo njeno nabiranje. Zato se Turkinjam in Zamorkam nabere čelo že jako zgodaj, v tem, ko ostaja v mrzlejšem podnebju delj časa gladko. Mrzla voda, katera naj se uporablja že v detinstvu, bode najboljši lek proti naborem.

Koža varuje ostalo telo, ona izločuje in prijema razne snovi, ona služi za tipanje. Tipanje je občutna podlaga za spoznanje oblike, velikosti, teže, trdosti, mehkoobe in toplote; seveda je treba, da živci priobčijo občutke mozgu in da jih razum povoljno obdela. Tip je na raznih mestih telesne kože bolj ali manj razvit. Najbolj je razvit na konci jezika, na prstih in na ustnicah, a najmanj je razvit na hrbtu.

Kar se tiče izločevanja kože, je to znamenito zato, ker koža s hlapenjem čisti kri od velikih nepotrebnih tvarin. Hlapenje kože se vrši na dva načina: Ali v formi nevidne pare, ali v obliki kapelj t. j. v potu. Hlapenje v formi pare godi se neprestano in po vsej koži, a znoj se javlja samo v nekaterih slučajih (od velikega telesnega napora, od duševne razdraženosti, od velike vročine) in še tedaj samo na nekih delih telesa. Korist, katero imamo od hlapenja, je najprej ta, da se toplota telesa s potenjem regulira, potem pa zato, da se s tem izločujejo iz krvi neke škodljive snovi (ogljenčeva kislina, dušik). Ako bi se to hlapenje zabranilo, moral bi človek poginiti. Bequerel in Breschet sta za poskus obrila psa in pomazala mu kožo s firnižem in tako zabranila hlapenje kože, ali pes je po nekolikih urah crknil.

Koža je razne barve. Ne mislim tu na črno bojo Zamorcev ali na medeno Indijancev, ampak mislim na različnost evropske kožne boje. Različnost barve dela to, kar zovemo polt (teint).

V Evropi razlikujemo štiri glavne razne polti: belo, rožnato, rjavo in rmenó polt.

Bele polti, koja se obično drži za najlepšo in katera je tudi najvažnejša, so navadno plavolasi in rdečelasi, ali na poslednjih je belina polti pomešana obično z rjavormenimi pikicami in pegami. Bela polt v svojej največjej čistobi je podobna belemu vosku, ali najčešče prehaja na rdečkasto ali na rmenkasto barvo. Črnolaso devo bele

polti drže za največjo lepoto največ radi tega, ker so ti pojavi redki.

Rdečkaste polti so večinoma polne in krvne ženske, a tudi ta je tem lepša, čim nežnejša je. Polt postaja rdečkasta od tega, ker je v koži in pod kožo več krvi, koja se kaže posebno na svetlem rdeče barve. Rdeče polti so večinoma temno-lase lepotice, a da je ta polt lepa, ne sme biti pomešana s temnimi pegami, kar se često opaža pri čvrstih, kmétskih devojkah.

Rjave polti so večinoma oni, kateri morajo mnogo bivati na zraku in na solnci. Če se rjava polt spaja z lepimi lasmi in nežno kožo, tedaj more tudi ona biti lepa, osobito, ako se približuje rdečej polti.

Najmanje se cení rmena polt, če tudi ni vselej posledica kake bolezni. Rmene polti so navadno nagli, jezljivi ljudje, ki se lahko razsrdé.

Vsaka teh polti preide lahko vsled bolezni, starosti ali drugih uzrokov v drugo vrsto polti; tako prehaja bela v rmeno, rožnata v rjavo. Osobito opažamo pri dekletih, katere so do nedavnega bile najlepše rožnate barve, da obledé kar mahoma. Ako poleg bledobe prično še veneti, tedaj se lahko za trdno reče z Boileanom, da boleajo na bolezni, proti kateri je več zdravnikov; saj še Ovid pojé: „Bledo bodi vse, kar ljubi, ker je bleđa boja bo a ljubavi“.

Da bi se zakrila nelepota polti, iznašli so ličila. Ličilo se zove ona tvarina, katero vpotrebljavajo, da olepšujejo polt, ali da jo popravijo, ako jo je starost, razkošje ali strast izgrdila. Ali Lafontaine pravi: „Ne moreš se z ličili vmakniti zobu časa; podrtine hiše moreš popraviti ali podrtine lica nikdar!“

Čudno je to v razvoju človeštva, da so navzlic vsej razliki mode in občajeve rabili ličila tako divji, kakor izobraženi narodi, samo s tem razločkom, da se v izobraženih narodih ličijo le ženske, v tem ko se v divjih narodih ličijo tudi možki, a ti samo zato, da so videti bolj divji. Kakor je v nas gizdalinov, koji se radi ponašajo z obleko, tako tekmujejo mladi Indijanci v izbiranju črt in barv svojih ličil.

Teško je reči, kdaj so se začele ženske ličiti. Po preroku Henochu učil jih je temu že pred potopom angelj Azaljel. Stari zakon spominja šestokrat ličila. Hiob imenuje eno svojih hčerá „škátljo raztoka“; ker se je rada s tem ličila. Jeremija prerok pravi Sionskim hčerám: „Ako se tudi sé zlatom kinčate in lice ličíte, vendar Vas bodo zmagalci gnali v smrt“; a v kraljevi knjigi se pravi: „Po tem je Juj prišel v Izrael, a Jezavelja, ko je to slišala, si je namazala svoje lice in nakitila si glavo svojo, pa je gledala skozi okno. Krasotice sirske, babilonské in arabske so sledile temu primeru, a tudi kristjanke se mu niso odrekle. Zato se jezi sveti Cyprian na mlade kristjanke in pravi: „ne mažite si oči z vražjim raztokom, ampak perite jih z božansko vodo Jezusa Kristusa“.

Tudi v izboru barve so vladale v raznih narodih razne mode. Stari Bretanji so se ličili z modro bojo, nekateri Zamorci se ličijo z rdečo, na otoku Sombrero z rmeno in zeleno, a v Tunizu more dekle biti lepo le

* Neko mazilo za lice.

tedaj, ako z indigo modrilom namaže podbradek in trepalnici. Belo in rdeče ličilo so iznašle že Grkinje, a od njih so ga posnele Rimljanke; Horacij in Ovidij spominjata prav često ličil.

Menda ni treba niti spominjati, kako je z ličili v sedanji dobi. Spominjati se pa moram besed onega ostroumnega francozkega pisatelja, ki je rekel, da se ličijo samo one ženske, katerim je več do tega, da ljudem ugajajo, nego da jih ljudje spoštujejo. Glasoviti Louis Mercier spominja iz dobe francozke revolucije razgovora med neko pariško markizo in njeno sobarico Marton. Markiza je vprašala sobarico: Kaj je novega? A ona odgovori: Gospa, govori se o ustaji, katera se gotovo pojavi še danes. — Je-li to možno? — Da, gospa, govori se o plenjenju, o rušenju in o odpeljatvi ženskih. Slišala sem, da bodo te grdobe vse ženske pobili in pravijo, da one, katere se tem neljudem bodo zdele lepe, one bodo žrtve nedolžnosti... Ali, pretrga ji markiza besedo! Jaz se vsa tresem, obleci me — Marton — hitro — Marton — moje rdečilo sem! Urno moje rdečilo sem! Za Boga! Kakova sem v obrazu? — bleda — pretrpljena — prava grdoba sem — ubijajo me!...

Ličila so licu prav škodljiva. Poglejte lice, katere koli igralke (katere so seveda prisiljene, da se ličijo) pogledajte tako lice po dnevu, ko ni še barve na njem! Njena koža je suha, brez živosti, razpokana, siva in nabrana. Razven tega je v večini ličil takih sestavin, katere so tudi obcnemu zdravju škodljive, kakor: svinčeno belilo, sublimat, cinkovo belilo in rdečilo, a isto je, naj se dajajo strupi telesu od zunaj ali od znotraj.

Nekatere lepotice (večina teh niti ne ve) jedó arsenik v malih obrocih radi lepote polti.

Dási bi ne smelo biti strupa v nobenem ličilu, nahaja se vendar prav često, a lepotice trpé vsled tega razne bolečine: krč, nezavest, živčne bolezni, omotico, sušico, venejo in ginevajo.

Odvracáje ženske od ličenja, nečem reči s tem, da naj ne negujejo kože in = teinta = saj smo vsi moški in ženske dolžni negovati kožo, a to radi zdravja, radi družtvene prijetnosti in radi lepote. Ne more biti zdravja brez negovanja kože in tudi družba bi po pravici prezirala vsakega, kateri zanemarja svojo kožo; zakon lepote zahteva od vsakega izobraženega človeka, da se prikazuje v najplemenitejši človeški podobi. Treba je torej vsa lepa svojstva kože negovati kolikor možno. Ta lepa svojstva so: da je čista, da je brez duha, da je bela, gladka, prozorna, da ima zdravo in živo barvo in naposled, da ni na njej peg ne spuščajev. Kakor se pa razlikuje umetnost od narave, tako se razlikuje umetno-lepo od naravno-lepega.

Glavni pogoji lepote so: zdrav porod, zdrava telesna odgoja, jednostávnost življenja in nrvnost. Oni, kateri mislijo, da je treba še le tedaj misliti na razvijanje lepote, ko so dekleta dorasla, se silno motijo. Kdor je zanemarjal dolžnosti do tedaj, da ne pride več do svrhe. Že pri porodu, da, še pred njim, je treba misliti na to. Zdrava mati, zdrav porod, je prvi pogoj naravnemu ne-

govanju lepote. Potem je treba paziti, da se deca razvija telesno kolikor možno lepo in dobro.

Glavni pogoj negovanja lepote je nadalje redno življenje tako telesno, kakor duševno. Kdor teži za naravno lepoto, treba da pazi na pravilen način hranjenja. Znamo, koliko vpliva hrana na razvijanje cvetja (kako se razlikuje oplemenitena rastlina od divje!) znamo tudi, kako dobro vpliva na živino redna in primerna hrana. Kako bi ne bilo enako tudi v ljudeh?

Poglejte blede in suho lice siromašnega človeka, nabuhlih in popačenih lic, a potem pogledajte v premožnejših ljudeh spačene oblike nekđaj tako lepih mladeničev in deklic, kateri so se pokvarili tlačéči si želodec s hrano, pokvarili se z razkošjem in brezdelavnostjo!

Ni-li vsakdo zapazil, da je po mestih v siromašnih ljudeh tako malo lepih otrok pa če nas tudi od daleč moti lepota njihovega očesa, las, lica, rasti, vidimo od blizo vendar, da so poteze surove, koža nelepa, boja odurna in še več takih nedostatkov; a evo, na deželi nahajamo poleg vsega priprostega življenja in jednostavnih potreb, toliko lepe dece, katerej ni treba družega, nego bele, mehke od solca ne zažgane kože in čiste obleke, da bode po mestnem okusu lepa.

Márica.

(Pride še.)

Smehljaj se mi!

Kadar iskreno prosim te,
„Smehljaj se mi ljubo!“
Takoј me stisneš na srce
In spolniš željo to.

Tedaj v objemu ti drhtim
In sreče zrem sijaj —,
Za nasmehljaj pa sladki tvoj
Ti dam poljuba slaj.

Kristina.

JUNAŠTVO.

Pokaži, moj bratec, kako si se vrezal, pokaži,
Joj, rana ti zije in curkoma lije ti kri!...
Oh, revež ti mali, takoj si jo s slino namaži,
Za rane zdravila dobiti prě boljega ni...

In glejte junaka, kako bolečine prenaša,
Brez joka in stoka, možato brez vsake solze!
Da, skoraj bi rekla, da punico mojo prekaša,
Ki ondan odbila si malo ne pol je glavé.

Márica II.

Bosanske vile.

Spisala Antonija Kobler.

Mlada Bosanka pripovedovala mi je na moje vprašanje, kaj ve o „bosanskih vilah“, sledeče:

„Naše vile stanujejo v visokih zelenih gorah, kamor stopi redkokrat človeška noga. Glavno bivališče jim je na „Vlašiču“.

„Na Vlašiču, blizu Travnika?“

„Da. Vlašič je visoka in velika planina, visoka na Vlaskej gomili 1919 m. Na vrhu je velika planina z bujnimi pašniki, a okolo so smrečne in borove šume.

Vlašič planina razprostira se na daleč, noge ji peró tri reke: od severa Ugar, od iztoka Bičela in od juga Lašva. Po planini pa izvira mnogo bistrih studencev, najhladnejši je „Devečan“, ali „vilensko ogledalo“, kakor ga imenujejo domačini najrajši. Ta studenec izvira na najvišjem vrhuncu planine. Proti Travniku so obrnjene visoke pečine, v katerih imajo bosanske vile svoje gradove.

Krasoto teh gradov vidi redko kedaj človeško oko. Le največji naši junaki so jih videli. Ti podzemeljski gradovi, katerim ne ve nobeden uhoda, imenujejo se „devečanske stjene“. Nad temi pečinami je gori omenjeno „vilinsko ogledalo“. Voda je mrzla, kakor led, a čista ti je, kakor najlepše zrcalo. K temu studencu pridejo vsako jutro vile, kopajo se, češejo nad vodo svoje dolge, zlate lase, ogledujejo se v čistem vodenem ogledalu in umivajo svoja krasna lica.

Srečne pastarice so že večkrat našle zlat glavnik, katerega so pustile vile pri vodi. Srečni pastirji najdejo in pobirajo izčesane lase, jih zavijajo in skrivajo na svojih prsih, kakor najdražji talisman. Po navedenih jutranjih opravkih šetajo vile po zelenih livadah, med veselim smehom in ljubkim pogovorom, nabirajo cvetja, pletejo kitice, ter ž njimi krasijo svoje divne, bujne, krasne prsi.

Ko se tega ljubkovanja in pogovarjanja naveličajo, posedajo po zeleni travi in prično s svojim zvonečim glasom peti, mile ljubavne, a najrajši junaške pesmi. Poje s tako milim, presrčnim glasom, da se duša in srce v neizrečeni milini topi fistemu, kateremu je sreča mila, da jih sliši; zdi se ti, kakor da pojejo angelji v raju.

Kedor je to petje slišal, ne more ga vse svoje življenje pozabiti. Jaz sem bila tako srečna, da sem slišala to prekrasno petje, in še danes mi done po ušesih ti mili glasovi.

„Pa si jih tudi vidila?“

„Da, ko sem še bila v Plakarju, seveda še mlada in lepa, pasla sem ovce z bratom na Vlašič planini, poslušala sva jih ravno zjutraj, skrita v pečini za grmovjem. Približale so se nama, prijele se za lepe svoje bele roke in pričele igrati in plesati kolo. Oči, pamet in srce je bilo začarano od divne njih krasote; nisem mogla očesa obrniti od njih. Lice jim je bilo kakor solnce veličastno in lase so imele zlate. Na glavi so imele spletene krone, okinčane z malimi, blestečimi se zvezdicami

in v sredi čela pa jim je trepetala danica, okrožena mladim mesecem. Okolo tankega pasa so bile opasane zlatim pasom, okinčanim z dragocenimi kamni, leskečimi se kakor zvezde v jasni noči. — Noge, da, male nožice, so se komaj dotikale tal; zdelo se mi je, da so plavale v zraku. Dihati si nisem upala: brez šape sem v nje strmela. Da, tako so krasne, tako mile, pa tudi ponosne, te naše bosanske vile.

Toda ne vidi se jih lahko. Ako koga opazijo, zginajo v oblake. Ako jih motiš, kadar pevajo, ali se zabavajo, gorje ti, gotovo se ti osvetijo, kar je že marsikdo skusil na razne načine.

Tudi jašejo rade. Po noči jemljejo najlepše konje s paše ali iz hleva, ter jašejo vso noč v največjem diru po polju, planinah in livadah. Kedar se dani, je že konj na svojem mestu, toda znojen in brez podkev. Konj ne jemljejo siromašnim ljudem, ampak takim, katerim se hoté osvetiti, ali pa oderuhom, brez razlike vere; celó duhovnikom in hodžam ne prizanašajo.

V prejšnjih junaških časih so se vile rade prikazovale dobrim, poštenim ljudem. Posestrovale so krepostne junaške deklice, pomagale revnim a blagim mladencem in revnim rodbinam; posebno rade so dajale siromašnim, pa poštenim dekletom ruhe (bale), kadar so se možile; svetovale so poljedelcem in živinorejcem, posebno pa so odlikovale junake. Velike junake so pobratile, v kar so bile prisiljene, ako je junak iznenada katero njih prijel za zlato pletenico in jo obdržal. Vila mu je dala potem sabljo v desnico in ako je umel lepo peti, dala mu je gosli in tamburico ter se z njim pobratila. Svojega pobratima je učila junaštva v boju, učila ga lepo peti, svetovala mu v vseh slučajih, spodbujala ga v domoljubju, hrabrila v boju, pomagala mu v ljubezni in ga branila vsakega zla.

Kadar je pobratim umrl, naj je bil pesnik, ali junak v boju, zasadile so mu na grobu, nad glavo, lipo, da so ptice razveseljevale pobratima v grobu.

Grob so obsadile s cveticami, da so vabile dekleta k osamelemu grobu, da se razgovarjajo o junaku, počivajočem v gomili. — Blizu gomile so odrle studenec, da je privabljal tuje potnike, kateri naj čujejo o delih slovanskega junaka. Učile so tako druge junaške in ljubavne pesmi in vpletale v nje pobratimovo ime, da živi njegov spomin na veke.“

Denar in sreča.

Spisala M á r i c a.

(Dalje).

Ker je Petris na vse to le molčal, mignila je Irma mimogredočemu vozu. On pa je ostal na mestu in je zaklical: na svidenje! roke si miso dali.

„Poročnega prstana nima“, rekla je še Irma, kakor sama pri sebi, potem pa nista več spregovorili do doma.

Druzega dne je nesla Milena nekaj svojih in očetovih dopisovanj na pošto.

Imela je od doma svojega do tja le kakih deset minut. Ogrnila je plašč ter na glavo zvezala belo lahko volneno ruto.

Vreme se je od včeraj jako spremenilo. Sivi oblaki so prepregli nebo, v zraku sta se pa bila za obstanek dva vetra jug in sever. Bil je ta dan pravo nasprotje s prejšnjimi toplimi, skoraj poletnimi dnevi. Lil je v dušo in srce neko nepopisno otožnost ter vplival akor vsi taki dnevi, jako slabo na ljudi.

Vstopivši v poštni urad, vidi pri mali mizici Denkmana, ki je pisal.

Ozrl se je vánjo, ko je odprla vrata in če je bila še tako nevoljna, morala se je nasmehnuti, ko je naglo vstavšem padlo peró ter se zabodlo v tla in prebrnila se stolica. Bil je ves v zadregi ter ves zardel ponujal je roko, saj se mu je zdelo, da mu je bila zadnjič v vili prijazniša, nego je bila navadno. Njegova zadrega jo je malo razvedrila in prav dobrovoljno in se smehom mu je odgovorila na par vprašanj. Malo se ji je smilil v svoji zadregi, malo pa ji je ugajalo njegovo viharno otročje vedenje in če si je še tako tajila, popolnoma zatreti vendar ni mogla svoje ljubezni do njega. Ko je Milena odhajala, dovršil je tudi on svoje pisanje ter šel naglo za njo po stopnicah navzdol. Denkman pa ni kazal da bi se hotel posloviti. Tam, kjer se začenja strma pot ob griči, ustavi se on hipoma, krepko vpré svojo sabljo ob tla, pogladi z levo brke svoje in pravi:

„Gospodična, danes dva tedna mi je odpotovati.

„Tako?“ vprašala je ona, ki je bila korak pred njim ustavljena, ozrši se nanj.

„Da, odpotujem in vec Vam ne bodem na poti“.

„Na poti meni?“

„Da, nadlegoval Vas ne bodem več .

„O prosim“.

In pričela sta nadaljevati počasi svojo pot oba ob enem. „Vidite gospodična, kakov dan je danes, mrtev, žalosten, brez solčnih žarkov — tako hladno, mrtvo in žalostno je v mojem srcu, gospodična“.

„Bojujeta se jug in sever, zmagal bo sever razpodil oblake in zopet bo sijalo svetlo solnce“ pravi ona smeje se.

„Sijaio, a ne v moje srce, tam bode mrtvo vedno, vedno“.

„Kakor na vse, vplival bode lep dan tudi na vas, gospod Denkman, ta otožnost je nasledek le takega vremena“.

„Vidim, da ne smem govoriti v primerah, ker me nočete umeti, a govoriti hočem, ker naju je osoda privela danes skupaj“.

„Gospodična, kriv sem in ne zagovarjam se — a jaz Vas ljubim in ker me Vi tako prezirate, neti to še bolj — ljub — ne, ker me Vi prezirate, zato je tema v duši moji“.

„Odšli bodete, videli me ne bodete več in zopet prisije solnce v Vašo dušo, da Vam govorim tudi jaz v podobah“.

„Če mi ni prisijalo v treh letih, mi tudi ne bode več.“

„Oho, gospod Denkman, počasi; zdaj tri leta odpotovali ste še le iz Trsta“.

„Da in od tedaj je tema v mojej duši“.

„Tako najivni, gospod Denkman, ali mislite, da se nič ne zve tu v Trstu? Ste li mogoče zamenjali ono z dvajset tisoč z eno, ki ima petindvajset“, de ona ironično.

„Vi ste zvedeli nekaj, a zvedeli niste vsega. Stvar je taka le — če mi verujete, in da mi verujete, zato Vas prosim“.

„Bil sem nastavljen prav doma. Oče je zvedel za najino dopisovanje, a rekel ni ničesar. Takrat, ko so nehala moja pisma do Vas, zahajal sem ž njim tako je hotel oče, k bogatemu trgovcu, ki je imel edino bogato lepó hčer. To je namerjal meni moj oče. Meni se je dopadala, kaj bi Vam tajil, lehka in živa, in lahkomišljena v notranjem, pravo nasprotje Vaše, očarovala me je, ko sem bil pri njej, a proč od nje spremljala me je le mila Vaša podoba, ker njena ni bila dovolj krepka, da bi Vas bila izbrisala iz mojega srca. Oče moj je silil v me, naj se vendar odlocim, ker nevesta bo bogata in ne bo ji manjkalo ženlov. Nekega večera bil sem zopet tam. Pustili so naju sama. Opravljena je bila jako koketno in dražila me je bolj hudomušno, kot nikoli — premagala me je, povedal sem, da jo ljubim — lagal sem se. Zarocili so naju. Kmalu potem prestavijo me v Gorico in z mojo nevesto zgodilo se je, kakor z Vami, kmalu jej nisem pisal, pa tudi mislil nisem več na njo. Misli moje so uhajale vedno le sem do Vas na jug. Ona me je samo omamila za one trenotke, ko sem bival pri nji, več ni premogla. Misel na Vas mi je bila sladka ter pred dvema tednoma sem prišel prav vesel semkaj, sodeč, da ste Vi pri sv. Ivanu.

„Vedeli ste torej, da me dobite, ko ste prišli onega dne s kaplanom in učiteljem v vilo?“

„Ne, tega ne, vedel sem, da ste v tem kraji, a še sanjalo se mi ni, da bi Vas mogel tam dobiti. Res, gospodična, dovolite mi, da Vam čestitam, sreča Vam je bila mila in to me prav srčno veseli“.

„Hvala“, rekla je ona hladno in resni njen obraz se je pomračil.

„Predolgo sva že hodila do tu, kaj si bodo mislili moji doma: Z Bogom!“

In stekla je ter zaprla za sabo težke železne duri, on pa je stal tam in ko se je ona še enkrat ozrla, srečale so se njujine oči.

Padal je oni dolgočasni, dolgočasni in počasni jesenski dež, ki se ljudem zdi, da gre do kosti, nejevoljni in razdraženi so oni, ki sede v suhi, gorki sobi; kaj še le oni, ki morajo v takem iz hiše! Povsod je vlažno in povsod blatno.

Učitelj Gornik je šel popoldne v šolo ter bil sam sebi tako pomilovanja vredna nesrečna stvar, da se je pač večkrat povprašal, čemu neki živi.

„Neumno, bedasto je moje življenje“, sikal je med zobmi, ko se je ogibal, da bi ne stopil tu v kup blata, a je tam še huje zabredel vanje. Na pozdrave srečajočih

ga ljudi, zamrmral je nekaj, na one njegove mladeži pa je šel molče mimo.

„Kaj imam od življenja? Ubivati se z dečadjo od zore do mraka, dečadjo, med katero je toliko hudobnih, nevhvaležnih otrok! Gaziti blato cele tri mesece in pihati potem druge tri mesece silne vročine — in?“

„Ema? Irma pravi prav, če trdi, da ni za me; no — je to listu podobno: je to list, ki more pisati učiteljeva soproga? saj smo že na konci devetnajstega stoletja in ne ob času, ko je bil učitelj občinski hlapec. Ošteva me, zakaj me ni, če razumem prav to mešanico slovenščine in italijanščine. Grozen list, ko bi ga Irma videla! Za ves svet ne!“

Tu le je bila pač najboljša in mislil sem, da mi bo njena lepota za vse — bo — dolgočasna mi je postala že ta lepota. In Irma, kako je zmenoj prijazna, izobrazena, fina, lepa žena! Jaz pa navezan tam doli! Vrag vzemi vse blato. Ah življenje, neumno, bedasto življenje.

Tudi Gornikovi otroci so čutili onega popoldne učiteljevo jezo, vsaka najmanjša napaka, najmanjši nemir ga je vznemiril.

„Gospod učitelj, ta list je dala gospa iz vile“, je rekla ljubezniva lepa deklica, ter mu izročila Milenino pisemce. Ko bi bila revica vedela, da bode s tem listom boljše volje njen učitelj, dala bi ga bila pač že prej, a kaj ko je bil tako jezen!

„Ker ne vidim od Vas nobenega sporočila in ker je čez tri dni že oni dan našega produciranja, prosim da pridete nocoj ob pol osmih k nam. Imeli bomo tu predzadnje vaje, zadnje vaje pa pojutrašnjem na odru. Na svidenje?“ Milena Berné.

Kratke in male vrstice, ali kakov je bil učinek! Milena je je pisala v strahu in upu, da vidi zopet Denkmana. Irma se je veselila, da bo mogla zopet zabavljati učitelju, ter tako preživeti vsaj nekoliko prijetnejše dolgočasen večer.

Učitelj Gornik je pozabil Emo in blato in bedasto svoje življenje in Denkman, ko mu je učitelj naznanil, je komaj čakal ure, saj Milene ni videl od zadnjega pogovora več in kaplan sufer, mel si je roki tudi zadovoljno ter dejal; pa ga bomo zopet pili!

Zbrali so se pri Bernetovih vsi že pred pol osmo ter našli rodbino še pri večerji. Seli so še oni zraven ter govorili o neprijetnem in nezdravem vremenu, ter o vseh dnevnih novicah v mestu in okolici, prešli so na prihodnjo svetoivansko besedo in potem na prihodnje volitve.

„O, res, gospod Berné“, vsklikne učitelj, „Poti, poti imamo jako slabe in to mora biti vaša skrb, ko pridete v mestni zbor“.

„Čakajte, saj še izvolili me niso“.

„O, to pojde kar per acclamationem“, pravi kaplan.

„Pomagali bomo agitirati, a potem priporočamo poti, gospod Berné, poti!“ pravi učitelj.

Denkman je pa le molčal ter gledal Mileno vprašujoče, ona pa se je ogibala njegovega pogleda.

Okoli devete še le so pričeli igrati; Berné si je dal prinesiti svoj veliki naslanjač ter v njem kmalu zadremal, pri vsi dobri volji, da bi slišal igralce.

Njegova gospa in Irma sta pa šivali. Poslednja je poslušala posebno pazno, kako se igra, a kazala ni tega; le ko bi bila zapazila kakov pogrešek, bila bi opomnila. Igrali so dobro, ker nobeden igralcev ni bil novinec in svobodno gibati, znali so se tudi vsi.

Še predno so končali, je odložila Irma svoje delo, prikrižala roki čez malo mizico ter z očmi sledila igralce posebno učitelja.

„Kakor nalašč za vas ta uloga, gospod Gornik, kar bala sem se Vas, takó lepó, naravno ste predstavljali srditega, ljubosumnega moža.“

„Pomisliti morate, gospa, da je to njegova lastna lastnost — ljubosumnost; baš takó bi divjal, ko bi...“

„Ha, ha“, smejala se je Irma na pol ironično na pol ljubeznivo, „gospod Gornik!“ In zresnivši se na mah:

„Da, taki možje mi ugajajo; taki, ki so sam živ ogenj, pogumni, energični, ko je treba braniti svolo last.“

„Jako ponosen sem na to, gospa, da imam lastnost, ki Vam ugaja“, je rekel učitelj ter se galantno priklonil, prisedši k nji.

Ona se je samo lepó nasmehnila ter pogledala ga ljubeznivo.

Seli so tudi drugi. Kaplan kraj Milene, tej nasproti pa Denkman.

Berné se je vzdramil in trdil, da budi zdaj lahko vso noč.

Pogovarjali so se o volitvah in o razmerah v Trstu in njega okolici; Denkman pa je pripovedal o razmerah na Kranjskem.

Milena in Irma sta se le malo mešali v pogovor in poslednja mogla je zakriti le siloma svojo nevoljo.

Učitelju, ki jo je vedno opazoval, posrečil se je pogovor obrniti na drug predmet, pri katerem je imela Irma prvo besedo.

Berné, ki se o čuvstvih, o katerih se je razpravljalo, le malo mešal v pogovor, se je kmalu poslovil.

Milena je bila ves večer le redkobesedna in tudi Denkman je malo segal v besedo. Tem glasneja sta bila Gornik in Irma, ki sta razpravljala kaj živo je li denar sreča človeku.

„Da, da, denar je vse, gospa, vse; če imam denarja, kolikor hočem, živim kakor hočem in če imam tudi kakovo žalost, pozabim jo v veselji in zabavah, katerih mi ni težko dobiti z obilnim denarjem“; sklenil je ognjevit učitelj.

Kaplan se je namuznil nezadovoljno ter hitro vporabil nastalo pavzo, rekše; „Trčimo, no, zopet enkrat, pa pustimo naj ima denar kdor hoče; mi smo zadovoljni s tem, kar imamo“.

Milena pa je zmajala z glavo ter si mislila: Jaz bi vam pa lahko povedala, kakova sreča je denar; rekla pa ni ničesar, ker bi lahko izdala svoja srčna čustva, ko bi izpregovorila.

Denkman si je pa Milenin molk in zamišljenost razlagal po svoje in bil obeh takó vesel, da je pri odhodu dolgo obdržal Milenino roko v svoji ter jo lahko stisnil.

Irma in Gornik sta se ločila pa srčno in glasno.
(Pride še.)

Književnost in umetnost.

Slučaji usode. Roman. Spisala *Parlina Pakora*. Izdala „Slovanska knjižnica“ v Gorici.

Naša premarljiva, neumorna in z obilo fantazijo nadarjena pisateljica *Parlina Pakora* je spisala za slovensko knjižnico nov roman, ki bode osobito slovenskemu ljudstvu gotovo dobro došel.

Naslov sam že nam pove, da moramo biti pripravljeni na razne igre, koje igra v človeškem življenju slučaj, da si je ta vedno tako poreden, da se človeku dogaja baš nasprotno od onega, kar si on želi.

Gospa pisateljica misli o tem drugače. Poželi kdo denarja, dobi ga; poželi dobrih ljudi, dobi jih, ako smrt kakega človeka njenim junakom koristi, pozove jo na mah. Žal, da moramo reči, da v življenju ni takó. Želiš si denarja, dobiš zdravje in kopo otrok, če si bolan in si želiš zdravja, tedaj ni negotovo, da ne zadeneš srečke. Kolikokrat slišimo tako tožiti naše ljudstvo!

Priznati moramo, dási neradi, da nas je začetek varal. Kako lepo in plastično je naslikana ona soba z vso rodbino. Vsi ljudje v istem prizoru so pravi, resnični ljudje dokler ne pride oče. Ta je, kakor pravi pisateljica sama, neznatni in ni v stanu napraviti v svoji službi ni koraka naprej in ta neznatni mož bi toliko bobnal ob svojo plemenitost in bi branil svoji hčeri, da si zasluži potrebnega kruha po pošteni poti!

Mahoma pa nam, žal, ta rodbina narisana v prvem poglavju tako dobro, izgine iz pred oči in v vsej povesti ne čujemo ničesa več o njej. Dejanje se suče na drugih tleh in le okoli Malvine.

Ako tudi nočemo pisati po „novi struji“ moremo vendar narisati prave pristne značaje. Gospa pisateljica pozna italijansko slovstvo; vzemimo n. pr. Goldonija, ki gotovo še sanjal ni, da pride kedaj ta nova struja, a premislimo malo, kakove so osebe v njegovih veseloigrah! In Molierjevi ljudje ali niso prava slika tedanjega časa!

Goethe ni bil novostrujar, a kako so žive njegove osebe v *Wahlverwandschaften*! Ne smemo se torej sklicevati na to, da nočemo priznati te ali une struje, pišimo in rišimo življenje in ljudi, da so res ljudje.

Ona starka v Gradci je prav takó neverjetno angeljsko dobra, kakor je neverjetno zloben oni stric. Vsak človek ima svoje vrline in svoje slabosti nikar torej ustvarjati ekstremov!

O Malvini pa, ne vem, kaj naj rečem. Ona je — kamen brez življenja, brez duše. Glavo ji obdaja sicer nekov nimbus, a tega ji je dala pisateljica, Malvina si ga ni pridobila sama. In pa kako ji je bil slučaj mil! Hote z doma in nima denarja, najde one zlate, katerih se ni več spominjala (?), hoté dela, najde ga in je zadovoljna z njim, ali za zboljšanje skrbi njena gospodinja, pri kojej stanuje! Zakaj bi ne bila skrbela rajše sama in sama iskala po listih!

O grajščakinji ne vemo zopet kaj bi rekli. Dobra je, pravi pisateljica in se z Malvino vjema, a sina svojega moža, Otmarja, nemore trpeti, ker je predober in bi vse razdal ubožcem. Kako naj to razumemo?

Gospa pisateljica je hotela med drugim narisati

tudi zlobno moderno žensko, Avrelijo, a to se jej je posrečilo najmanj. Avrelija je samo smešna in pomilovanja vredna, ker je baje bolna na umu. Kako samo sprejme Otmarja! Kako govori — in kakšni so ti dvogovori (?) z Malvino onega popoldne, ko sta sami na vrtu! Ne, tako ne govorimo, tako se pridiguje!

Otmar je pa silen revček, duševni revček, o katerem ne vemo družega dobrega nego, da je bil — bogat.

Vrhunec neverjetnega pripovedovanja je dosegla pisateljica pa v prizoru kjer je John — opični reditelj — Malvinin mož. Tam ne more čitatelj drugače, nego da vzklikne: Mnogo boljše bi bilo, da bi se res potopil tam gori na Nemškem.

Slučaj je Malvini še tako mil, da se John umori in jo osvobodi zakonskega jarma: slučaj je še tako mil, da umrje tudi grajščakinja, ki bi se morda vstavljala zvezi družabnice z grajščakom. Slučaj jo ima naposled še tako rad, da podeduje veliko svoto denarja in si kupi oni isti preljubljeni grad in nazadnje jo slučaj še osreči tako, da dobi — Otmarja.

O Malvinini rodbini ne vemo ničesa, le Milko pokliče Malvina k sebi v grad, da ne bo tako pusto.

K sklepu moramo reči, da izobraženci take slučaje težko prebavljajo in mislimo, da bi se gospa pisateljica sè svojo nadarjenostjo vendar lotila pisati resničnejše in po življenju, kar bi se ji gotovo posrečilo, ako študira sebe, svoje, prijatelje in znance.

Ovedoeila bi se pa tudi, da njej, njenim, prijateljem in znancem se ne dogajajo take reči ter da žive, čutijo in mislijo povsem drugače.

Ljudmila.

Sèn pomla lanská jutrá. Znani italijanski pisatelj D'Annunzio je spisal dramo v enem dejanju nalašč za največo italijansko igralko E. Duse. Drama se imenuje: „Sèn pomladanskega jutrá“ in je prav za prav le samogovor, ki bi bil neizrecno dolgočasen, ako bi ga ne krasil D'Annunzijevo krasni jezik. In če bi komada ne bila predstavljala ona velika igralka E. Duse in bi delo ne bilo podpisano z imenom toli znanim v italijanskem slovstvu, napravila bi drama imenitni fiasco, saj se itak ne vzdrži na repertoarji. Druga igralka razven Duse, gotovo ne seže po tem delu.

Predstavljala je Duse tudi v Trstu ta sèn, a italijanska kritika se je z delom le norčevala. V Benetkah, kjer je dramo predstavljala te dni, propala je popolnoma.

Razno.

Parlament. Kaj bi dejal svet, Slovenke drage, ko bi se godile na kakem ženskem zborovanju take „lepe“ reči, kakor se gode v avstrijskem parlamentu na Dunaji!? To bi bilo krika in priimkov à la „babe“, „babji“, „kratka pamet“, „dolge lase“ itd. V dunajski zbornici leté zmerjevalni priimki, insolentne in in pertinentne besede kar v eni sapi na vse strani. Tam kriče, vpijejo, rjovejo, tulijo (saj so Volkovi), ropočejo, tolčejo in bijejo s pestmi kakor v kaki zakotni krčmi. In to je cvet narodov, to so izbrani poslanci, ki so poslani v zbornico zato, da bi vkretili, kako bi bolje koristili volilnim masam a se tam

norčujejo iz ustav, zakonov volilcev, vlade ter se vedejo prav paglavsko. Za take ljudi bilo bi treba palice, kakor za trdovratneže in razposajene otroke, kaj ne slovenske matere?

In še nekaj! Ko bi kak Slovan počenjal take stvari in norčije, kakor počenja nekov Nemeč, kaj bi dejal svet? Kričal bi o barbarizmu, o neomiki in psovki bi ne nedostajalo na uboge Slovane.

Izrek: kjer so tri žene, tam je semenj, vporabljamu sedaj za močni izvoljeni možki spol saj ta ni prvi-krat, da imamo priliko opazovati tako vedenje med njimi.

Materina šola. V Milanu že obstoja baje taka šola. Vsak četrtek in vsako nedeljo podučujejo se žene in dekleta, ki so dopolnile 17. leto v sledečih predmetih: Občno zdravoslovje, otroška higijena, glavne točke v odgoji ter rodbinsko pravo.

Dr. Lidja Babinovič, ki je študirala v Zürichu in v Bonnu, je edina ženska, ki je delala v laboratoriju profesorja Kocha. Sedaj je doktorica Babinovič v Filadelfiji ne ženskem mediciničnem kolegiji.

Novo pivo, ki ima železo v sebi. Naše stouetje ni le vek znanosti in nervoznosti, ampak tudi vek malokrvja, na kojoj bolezni trpi vedno več in več ženstva. To je izvor vedno večje kulture in popolnosti v ženstvu, vsled katere se malo kretajo pod milim nebom in pa tudi posledica nezdrave obleke. Naj si bode kakor hoče, bolezen je čedelje češča in vsak pripomoček bode dobro došel. V Seretu je kemik Kwiatkowski iznašel dijetično in ob enem zdravilno sredstvo, ki obstoja, kakor naznana patent-bureau v H. in W. Pataky v Berlinu in Pragi, iz piva, v katerem je mnogo železa. Nareja se na poseben način in se odlikuje po dobrem vkusu in dobrem obroku železa, ki je v njem, a pijača je videti vendar le jako čista.

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Graden za trgovinske registre zistem

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih registrov, brošur in plakatov po najugodniših cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arnolda Coen

TRST — Acquadotto 35 — TRST

Naznanilo!

Spodaj podpisani raznašalec lista „Edinost“, ki je zajedno **urar**, priporoča se toplo p. n. občinstvu za popravljanje vsakovrstnih ur.

Udani

Friderik Colja

vratar hiše št. 8 ulica Solitario.

Njegova Svetost Papež Leon XIII.

sporočil je po svojem zdravniku profesorju dr. Lapponi-ju lekarnarju PICCOLI-ju v Ljubljani najstičn jšo zahvalo za Njegovi Svetosti vposlano

tinkturo za želodec

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih profesorjev medicine so

Piccoli-jevo tinkturo za želodec I preskusili, ter jo priporočajo kot i vrstno krepilo za želodec, katera krepča želodec, pomnožuje tek ter povspešuje prebavanje in čiščenje.

Cena: 1 steklenica 10 nvč. 12 steklenic z zavijem 1 gld. 36 nvč., poštna pošiljatev 70 steklenic 6 gld. 50 nvč.

Najvišje priznanje

lekarju PICCOLI-ju v Ljubljani kot prirejevalcu **kapljic za zobe**,

katere je z zadovoljnim vspehom Nj. s. in k. Vis. prejasna gospa prestolonaslednica-udova n-dvojvodinja **STEFANIJA** izvolila opetovano uporabiti.

Cena steklenici 20 nvč. 10 stekl. 1 gld. 50 n.
Naročbe o pošiljajo se točno proti poštnem povzetju

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov, lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik zastonj in franko. Naročeno blago stavlja se parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računil stroške.

Li t zhaja vsako drugo soboto in stañe za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Jakob po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravnistvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II. nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc. Trst.